Traducerea la interviul cu Sazonoa Matriona Filipovna

Domnul Gheorghe-Gavrilă Copil: Vorbiți Dumneavoastră!

Doamna Sazonoa Matriona Filipovna: Să vorbesc?

GGC: Da.

SMF: Toți am crescut. Lucram.

GGC: Foarte frumos, bine...

SMF: La colhoz. Război. Impozite. Obligații. Plăteam câte trei sute de ruble, care trebuiau luate de undeva, căci mâini erau două și acelea mici. Dar știți, de pe tabla de onoare nu eram scoasă, eram permanent pe tabla de onoare. El deja fără tată s-a născut (cu referire la fiul ei).

G GC: Aș vrea să începem, încet-încet, ca să avem câte ceva pentru viitoarea carte. Prima întrebare, simplă, cum se numește bunica și când este născută?

Fiul Doamnei: Ea s-a născut în ”98, al veacului trecut.

Nora concretizează: Doi ani ea a trăit în veacul acela.

Fiul: În anul 1898.

GGC: Unde au trăit înainte de a fi deportați?

Doamna Sazonoa Matriona Filipovna începe a spune de când învăța la școală, dar, rudele intervin cu corecții și, sunt oprite, în dorința de a o asculta, explicând că, textul se va aranja după aceea.

Urmează altă întrebare de la traducător:

Traducător: De unde ești?

SMF: Eu de unde sunt?

GGC: Da.

SMS: Era regiunea Dubrovnaia, Rostov, județul Tombolsc. Înainte erau județuri, nu regiuni. Era satul Araxum. Am crescut și am fost educată într-o familie bună. Familia noastră era din douăzeci și doi de oameni – paisprezece copii creșteau la noi, de la trei frați. Toți au crescut și au finisat(absolvit) secția de școală, care era de trei clase. Eu și acum toate ziarele le citesc. Eu am al 93-lea an.

GGC: Spune-i fiului, că are o bunică ca o sfântă.

Fiul: Asta este lume născută până la revoluție.

GGC: Așa. Mi-a spus unde erau înainte de a fi deportați. Erau căsătoriți înainte de a fi deportați? Ori s-au căsătorit aicia? (Traducătorul aici a agreșit traducerea, dar...SMF a înțeles cumva despre ce e vorba)

SMF: Noi am venit în anul ”30. Iată, trăim deja 59 de ani.

Fiul: Mamă, te întreabă dacă ai fost căsătorită.

SMF: Căsătorită am fost. Iată ăsta este ultimul fiu al meu. Eu am aici trei fii.

GGC: Bun. Bun. Am înțeles.

SMF: Unul e contabil; altul e maistru...

GGC: În ce an au fost deportați? Eu știu, dar să aflu din...

SMF: Deportați? În 30. În anul 30 am venit, de aici 26 de kilometri, în satul Yugan. Acolo am venit, chiar de Bunavestire. Am plecat de acasă și ne gândeam că nu vom supraviețui în drum spre Nord. Ne-au îndreptat spre cel mai bun drum. Am venit aici și am trăit doi ani la Yugan, apoi ne-am mutat într-un sătuc, la 30 de kilometri, unde am lucrat în colhoz douăzeci de ani.
Iată voi unde ați fost acum, în acel apartament, acolo nepotul meu trăiește, al fiului din mijloc, Alexandru Anatolievici.
GGC: Din satul dumneaei, au adus mai multe familii? Căci de la noi au adus foarte multe!
SMF: Au trimis cel mai muncitor popor! Pe cei mai muncitori oameni.
GGC: Își mai amintește (E întreruptă înregistrarea...)
SMF: În sat erau 22 de case și trăiau 72 de familii. O familie trăia într-o odăiță, iată așa. Și au trăit toți și apoi colhozul nostru a devenit milionar.
GGC: Spune-i să vorbească despre vremurile de groază pe care le-au trăit. Transportul și...(Traduceri mai multe... și traducătorul, și rudele.)
SMS: Iată noi am venit în sat. Ne lăsau așa... și pe bătrânei îi lăsau... la 20 de kilometri era o singură casă. Ne-au descărcat pe toți... unii erau goi... și, hai să săpăm bordeie. Atât de multă lume a murit... Noi am venit la Yugan, la Stepan Fiodorovici, el avea familie - doisprezece oameni. Iar la Varna am venit aici peste doi ani, în anul ”30. Apoi s-a format colhozul și noi am început să lucrăm în colhoz. Am cumpărat vaci, care apoi au fătat viței și vițeii noștri i-am dat, iată cum au organizat colhozul, apoi tot așa, până colhozul nostru a devenit milionar. Președintele era un om bun. Era război, dar pe el nu l-au luat, căci avea rinichii bolnavi. El la mine era bolnav. Apoi, primul an nu luau coloniști, dar în ”42, au plecat 50 de oameni din sat, dar 30 nu s-au mai întors. Apoi... aveam pește. El pescuia pe ascuns... era o băbuță, care insista mai mult decât toți, că trebuie de împărțit peștele. Apoi au venit și l-au arestat și i-au dat cinci ani. Apoi pe ei i-au alungat, pe cel mai friguros timp, câte 50 de kilometri, înfometați, prin frig... și primăvara au murit acolo doi frați – Egor Mihailovici și Vasilii Mihailovici. Doi frați. Dar acolo erau nepoții noștri. Eu cumpărasem o pâine și nicidecum nu puteam să le-o transmit. Nici pe aproape nu permiteau. Așa și au murit de foame. Au avut dezinterie – apă cu sânge – și gata. Eu am rămas... cu cinci... așa și i-am cărat pe umerii mei. (plângând) Îmi sângerează inima când îmi amintesc... iată am noră – foarte bună femeie. (Înregistrarea,î ntreruptă...)Erau cinci case. Trăia Piotr Mihailovici. Da... Am uitat multe...
Fiul: Mamă, casa voastră voi singuri ați construit-o?

SMF: Nu. Nouă ne construiau case. Noi plăteam. Eu pentru a mea am plătit o mie și opt sute. Am rămas fără soț. Apoi am început să cresc în grădină, căci cartofii erau două ruble pentru un kilogram. Și eu încetișor creșteam singură, ca să-mi ridic copilașii. Iată așa viață era.
GGC: Când au fost deportați, câți au stat într-o odaie?

SMF: Egor Mihalîci, Nina, Sașa, Liuba, bunicul era încă, dar și eu aveam trei, Vanea, apoi s-a născut și Tolea. Dacă venea un om, nu avea unde să-l culce.
GGC: În camera în care a locuit Brânză, erau 15. Ca să știe și ea.
SMF: Noi, tot atâția eram. (...) Eu după ordin... La ei familia era de 12 oameni, (spune ceva neînțeles) și amestecau cu făină" iar eu controlam casele. Of! Totul era foarte strict! La Surgut fără certificat nu mergeam. Strict, cu ștampila președintelui. Altfel nu se putea merge.
GGC: Dacă-și amitește, dacă a avut vecini, sau prieteni moldoveni.
SMF: Moldoveni erau. La noi erau Zubcovii, au fost Dulgheru, au fost Sichieru, apoi Bârda Grișa a fost, Cojocaru... au fost cinci familii de moldoveni. Ei mult au trăit la noi.
Fiul: Mamă, dar povestește Iată, Vanika a fost cu mine împreună, noi am intrat la Tehnicum să învățăm, nouă ne-au permis, dar moldovenilor nu le-au permis, pe ei i-au aruncat de pe vapor. Eu doar țin minte.
SMF: Da. Vasea era. (...) Noi am strigat du-te, Vasea! Și el a fugit cu un președinte străin. El a fugit așa, în ce era, în aceea a plecat.
Fiul: Și l-au aruncat de pe nava cu motor. Când a venit acest Anatolii, l-a întrebat: „Dar tu unde te duci?". L-a luat și l-a aruncat peste bord. În apă.
GGC: El era pe insulă?
Fiul: Da. În apă l-au aruncat, ăsta, care era împuternicit. El s-a urcat. A dat examenul, Vanika era cel mic, dar acolo era și cel mai mare.
SMF: Vasilii.
Fiul: Da. Și pe acel mai mare l-a întrebat, tu unde te duci. Căci el nu avea permisiunea. Și eu țin minte că l-a aruncat de pe scară (platformă). La mal era Brânză.
SMF: Eu tot țin minte (...)
GGC: O întrebare: Dumnealui era copil. E născut în treizeci și... ceva. În ce an s-a născut.
SMF: Dvs sunteți moldovan?
Un domn (ce știa limba rusă): Eu m-am născut, dar tata nu știa că m-am născut. El deja era mort.
Nora (probabil): Mamă, ei vor să le povestești despre familiile de moldoveni.
Traducătorul (către un domn): În ce an l-au arestat pe tatăl dvs?
Domnul: În 41.
SMF: În "42! A murit în iunie.
Fiul: Pentru cinci kilograme de pește.
GGC: Să încerce să-și amintească, că de-odată, nu, mă rog, că nu numai tatăl dumnealui a fost arestat, atunci au mai fost arestați încă 15 oameni.
SMF: Era brigada din șase oameni, i-au și arestat pe toți. Le-au dat câte cinci ani. Și pe fiul lui Ionel .Cu acest băiețel erau prieteni și el a întrebat: „Tată, pentru ce pe acest băiat îl pui la închisoare?". Și lui Vaniușka i-au dat drumul. Erau patru oameni din Cernăuți.
Fiul: Spune numele de familie, mamă.
SMF: Erau moldoveni, Hristoforov.
Fiul: Treaba este în aceea, că pe noi ne unea nefericirea, trăiam foarte prietenește atunci. Iată acum de ar trăi lumea așa.
SMF: Noi eram mulgătoare, ca surorile proprii. La noi întotdeauna vacile erau mai curate decât la toți ceilalți.
GGC: Mama a fost iarna la tăiat pădure?
SMF: Huuuuu! Era o insulă, patru kilometri de la noi. Ne duceam la tăiat lemne, pădure. Era un bătrân de 60 de ani, care zicea, eu nu mă duc cu nimeni altcineva, mă duc cu Sazonova. Iată așa, cu

plimbări. (...)câte douăzeci de metri...(...). Moldovenii la noi trăiau bine, aveau grădini, vaci... cinci ani au trăit. Apoi au fost și calmâci. Câte familii? Era școală la noi, ei trăiau în școală. Apoi au construit case. Noi am luat cai și mergeam de trei ori șase kilometri cu caiii, căram lemne. Președintele zicea că lucrătorii noștri fac atâte lemne în toată iarna, dar voi în două săptămâni ați cărat toate lemnele.
Eu am zis: „Fiodor Fiodorovici, vreau să vin cu rugăminte: iată am o fetiță care umblă desculță, nu are cu ce să se încalțe, scrie-mi (...). Dar el zice că „nu am”, dar mi-a scris o scrisorică, ca „acestea să le vindeți lui Sazonova”. Și eu m-am dus și le-am cumpărat, ca șă fugă la școală. Pe jos fugeau treizeci de kilometri. Apoi a scris și saci. Șase saci mi-a scri și eu îi spălam și le coseam pantalonași.(E întreruptă înregistrarea).Nimeni din moldoveni nu fugea de la noi. Dar în pădure erau mulți moldoveni(...)
Fiul: Mamă, alde Zubco ăștia, tot acolo traiau. Eu îmi amintesc de un Vanea, așa frumos, negruț, aveau copii frumoși, crețoși.
SMF: Ei erau așa: Daria, Jenea, și, era un băiat, care a fost electrecutat și a murit.
Fiul:Eu mi-amintesc, că atunci (...) când au venit din KGB, ei erau bătrâni, ei nu erau vinoveți... (...) tanti Sașa cu unchiul Efim... ei căutau ceva, au luat ceva de la bătrânii aceia, ceva cu clopoței... (...).
Doamna: Stepanovna nu a participat. (...) Toată ziua. (...)
GGC: Ați încercat vre-odată să aflați cine l-a arestat pe tata?
Fiul: Nu. Nu am încercat. E foarte greu să aflăm asta. Noi am plecat în luna iulie, în anul ”52.
SMF: Eu trei luni nu am mers.
Fiul: Eu țin minte fotografia. Noi avem o fotografie. Eu prima dată am încălțat papuci când aveam zece ani. Nu erau papuci. A venit fotograful și eu aveam mănuși. Deși atunci eu deja iubeam să citesc. Iubeam clasica rusă. Acolo bătrâni nu au rămas deloc. Cine ducea informația? Era o femeie „sec-so”. Știți ce înseamnă asta? – angajat secret. Iată această femeie unde o fi, Dumnezeu știe.
SMF: Cine?
Fiul: Femeia care l-a „turnat” pe tata, cu cinci kilograme de pește.(...)
Nora: Cum este numele de familie al ei?
SMF: Jucova.
Fiul: Trăiește?
SMF: Dracu s-o știe!
Nora: Jucova, dar prenumele, patronimicul?
SMF: Nu știu.
Nora: Dar ce lucra ea?
SMF: Asta și lucra. Pescuia. Și „turna”. Dar pe urmă era ăsta... am uitat cum... ea atâta popor a pierdut... (...) Vasea ei și blană i-a cumpărat... era așa o blăniță...
Nora: Dar polițist cine era?
SMF: Polițist era Vasilev. El lucra în NKVD. Soția lui lucra, vânzătoare la magazinul raional. Eu i-am cumpărat (...) pentru rochie, că i-au dat 700 de ruble. (...) . Ea avea o fată – Alea – apoi, eu am plecat și... ei tot i-au permis. Ea a venit la soț și el n-a primit-o, ea era așa o femeie – Nina – of, era așa de frumoasă, avea părul frumos. Am auzit că s-a înecat în iaz. Ea tot timpul îi trimitea lui colete, carne, așa, împachetată.
Traducătorul: Cui trimitea pachete?
SMF:Soțului!
Traducătorul: Dar soțul unde era?
SMF: Ei trăiau aparte. Eu nu știu. La Șura Hristoforova. Ei i-au tăiat picioarele de la genunchi, cu mașina. Avea trei fete și toate au finisat Tehnicum – Mașa, Nadika și... încă una. (...)
Traducătorul: Nu ați încercat să aflați despre acele familii, care au fost arestae cu ei?

Fiul: La noi e greu de aflat. Dar unde să ne adresăm? Ne alungă de peste tot. Când erau rândurile astea, ei deja înțelegeau, că mergeau ca la carceră. Eu tot am întrebat când eram mai tânăr, că-mi era interesant și mie mi-au spus: „băiete, nu te băga și nu te interesa, dacă nu vrei neplăceri”.
(...) urmează dicuții despre moldoveni și români, că sunt același popor.
SMF: Eu vă întreb: aveți familie?
GGC: Da. Și o fetiță(...)
Fiul: Cred că și poporul rus se va ridica și va fi un popor măreț.
G.G.C: Eu sunt sigur! Un popor bun.
SMF:Ce a rămas din noi, bătrânii? Doar femei. Câți bărbați s-au pierdut?!
Traducătorul: De unde era familia în care v-ați născut?
Fiul: Din Vulcănești. Mama era de acolo, dar unde tata s-a născut, nu știu. (...) E strașnic...
GGC: Dați adresa bunicăi.
Traducătorul spune adresa: 50 de ani VLCSM, casa 6, apartamentul 116. Numele – Sazonova Matriona Filipovna, a.n. 1898.
Traducătorul (către fiu): Ce știți despre copilăria tatălui dvs?
Fiul: Știu că a fost pescar de la vârsta de 12 ani. Ne povestea multe cazuri. De obicei pleca cu „oblasi”, „oblasi” asta este așa o instalație, care iată, dacă eu sau dvs ne așezăm pe ea, ea deodată se răstoarnă. Iată cu asta ei pescuiau: și unul avea șase ani, și altul avea șase-șapte ani – tatăl. Două sau trei zile nu puteau să se întoarcă. Pescuiau, apoi mergeau la celălalt mal, ca să mulgă vacile. Acolo au mers, au găsit și ouă de rață, de găină, au mâncat. Zice: să mâncăm, să stăm puțin sub „oblasi” și așa stăteau câte trei zile, copii de 6-7 ani. Dar iată copiii noștri acum, să-i lăsăm așa – se pierd imediat! Și, povestea despre unchiul Iura: au găsit un honorac, era așa de frig. S-a îmbrăcat cu honoracul acela, mânicile până în pământ și așa mergea...

Urmează un comentariu de vreo 3 minute, unde nu se deslușesc cuvintele...
Traducerea
ANA SÎRBU